

ПОНОМАР ЄЛИЗАВЕТА,

студентка 1 курсу факультету
менеджменту і бізнесу ВП «МФ
КНУКіМ»

Науковий керівник: Калініна Л. А.,
к.п.н., доцент

ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Важливе місце в житті сучасної студентської молоді займає сфера вільного часу. Він є одним із важливих засобів формування особистості молодої людини, оскільки в його умовах найбільш сприятливо проходять рекреаційно-відтворювальні процеси, які знімають інтенсивні фізичні, інтелектуальні, психічні навантаження. Але слід наголосити на тому, що сучасний світ є надзвичайно активним і стрімко змінюється. Зміни відбуваються в першу чергу в молодих людей. Актуальні проблеми молоді відображають недосконалості та вади всього суспільства. Зниження рівня життя молодих людей відбивається на рівні їх культурного життя, а саме: популярні західні ідеї споживацького ставлення до життя, що знайшло своє відображення в культурі грошей і моди, прагненню до матеріального благополуччя, отримання задоволень. Крім того, існують проблеми і дозвілля молоді. У багатьох містах і селах не створено умов для культурного проведення вільного часу: немає безкоштовних басейнів, спортивних секцій або гуртків за інтересами. Ось і лишаються юнакам та дівчатам одне - сидіти перед телевізором або комп'ютером, у компанії однолітків з сигаретою і пляшкою в руках.

Духовне спустошення знайшло своє відображення і в проблемі мовної культури сучасної молоді. Низький рівень освіти, спілкування в інтернеті, розвиток різних молодіжних субкультур сприяють розвитку сленгу, далекого від правил літературної мови. Слідуючи моді, молоде покоління використовує в мові лайливі слова, сленгові вислови, порушує мовні норми.

Особливо слід сказати про студентство. Студентство – це своєрідна соціальна категорія молоді, організаційно об'єднана інститутом вищої освіти. Студенти вирізняються найбільш високим освітнім рівнем, соціальною активністю, гармонійним поєднанням інтелектуальної й соціальної зрілості. Час навчання у ВНЗ збігається з періодом зрілості та характеризується становленням особистісних якостей. Формуються та розвиваються такі риси характеру, як цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, самостійність, ініціатива, вміння володіти собою. Спостерігається посилення соціально-моральних мотивів поведінки, посилюється інтерес до моральних проблем – способу і змісту життя, обов'язку, відповідальності, любові та вірності. Важливою умовою оптимального розв'язання завдань, що стоять перед студентом у роки навчання,

є розуміння важливості раціональної організації часу й наявності досвіду його використання [4, 4].

Особливо проблематичним для багатьох студентів є використання вільного часу. Вільний час приваблює студентів нерегламентованістю, самостійним вибором різних занять, можливістю поєднувати в ньому різні види діяльності: розважальні, творчі. Однак потужний педагогічний потенціал вільного часу для значної кількості студентів залишається неусвідомленим, нереалізованим. Вільний час сприймається як час розваг. Упровадження ринкових умов викликало до життя таке явище, як робота студентів у позанавчальний час із метою заробітку [6, 16]. Діяльність у вільний час цінна своїм процесом і тому сприймається як вільна діяльність. До дій такого виду залежно від особливостей та потреб особистості, відносять читання, творчу працю, зустрічі з друзями, сон, приготування їжі, а також безглузде вештання по вулиці, уживання алкоголю, наркотиків. Молодь сприймає, а отже й вибирає, різну діяльність для відпочинку, залежно від виду потреб рекреаційних установок, які визначають форму проведення вільного часу. Усі ці заняття вказують на досягнутий рівень культури індивідуального дозвілля [1, с. 15].

Культура дозвілля – це, внутрішня культура людини, яка передбачає наявність у неї певних особистісних якостей, які дають змогу змістовно та з користю проводити вільний час. Розумові здібності, характер, організованість, потреба, інтерес, уміння, смаки, життєва мета, бажання – усе це складає особистісний, індивідуально-суб'єктивний аспект культури дозвілля. Існує пряма залежність між духовним багатством людини та змістом її дозвілля. Але є також зворотний зв'язок. Культурним може бути тільки змістовно наповнене, ефективно за своїм впливом на особистість дозвілля. Культуру дозвілля характеризують також ті заняття, яким віддається перевага у вільний час. Ідеться про ті види дозвіллевої діяльності, які сприяють формуванню й розвитку особистості. Особливо цінні ті заняття, у яких молода людина особисто бере участь. Культура дозвілля визначається також і рівнем розвитку та функціонуванням відповідних закладів й установ. культури: клубів, кінотеатрів, стадіонів, бібліотек та ін. При цьому особливе значення має творча діяльність працівників цих закладів.

Багато залежить від того, які форми відпочинку, розваг, послуг будуть запропоновані працівниками дозвіллевої сфери. Разом із тим культура проведення вільного часу є результатом старання самої особистості, її бажанням перетворити дозвілля в засіб, придбати не тільки нові враження, але й знання, уміння, здібності [1, с. 10].

Знання та навички, які набувають студенти у вільний час, реалізуються в навчальній, науковій і громадській діяльності закладу, у якому вони навчаються. Отже, формування особистості студента, майбутнього спеціаліста, – це безперервний процес. Він містить у собі як навчальний процес, так і час дозвілля. Слід пам'ятати, що студент має право на свій особистий вільний час. Дозвілля дає можливість сучасній молодій людині розвивати різні сторони своєї особистості, навіть власний талант. Для цього потрібно, щоб до дозвілля вона

підходила з позиції свого життєвого завдання, свого покликання – усебічно розвивати власні здібності, свідомо формувати себе. При цьому слід ураховувати той факт, що на першому місці разом із комплексом професійних знань – комплекс професійних здібностей особистості, а також рівень розвитку загальної культури майбутнього спеціаліста. Тому у вищих педагогічних навчальних закладах для отримання позитивних результатів навчально-виховного процесу потрібно створювати певні умови для організації дозвілєвої діяльності студентів [5, с. 18].

Під дозвілєвою діяльністю розуміють: – цілеспрямовану, самокеровану пізнавальну діяльність, необхідну для розвитку здатності здобувати знання; – сукупність занять, за допомогою яких задовольняються фізичні, психічні та духовні потреби особистості. Форми й стилі проведення вільного часу людини різноманітні. Це, по-перше, заняття рекреаційного характеру, під час яких здійснюється споживання культури, а не її створення. По-друге, це елементарні форми освіти та навчання, ці заняття здебільшого притаманні молоді, яка навчається, а саме студентству. По-третє, це піднесена діяльність, яка вимагає вищого рівня розвитку мотивації й здібностей, уключає в себе різні види художньої, технічної діяльності, самоосвіту, громадську діяльність і націлена на розвиток здібностей до відтворення та створення духовних цінностей [6, с. 3].

За даними соціологічних досліджень було виявлено найбільш значущі чинники, що впливають на формування культури дозвілля й активне ставлення студентів до його проведення. Частина студентів віддають перевагу пасивним формам дозвілля, оскільки володіють слабкою орієнтацією на рухову діяльність, пов'язану зі зміцненням здоров'я, недооцінюють роль фізичної культури як чинника духовного розвитку. Незначна кількість юнаків та дівчат надає перевагу у вільний час переглядові телепередач чи відеофільмів. При цьому проводять вільний час біля телевізора більше дівчата, ніж хлопці. Поряд із цим майже на два відсотки більша кількість любителів комп'ютерних ігор та інтернет-спілкування. Це пояснюється тим, що Інтернет є невід'ємним елементом сучасної молодіжної «тусовки», через який поширюються новини, обговорюються значимі події, визначається в цілому стиль життя молоді. Інтернет можна назвати великою віртуальною молодіжною «тусовкою», що задає молоді закони й моду та водночас є її віддзеркаленням. Тому реально припустити, що виникає новий напрямок молодіжного дозвілля – «віртуальна Інтернет - тусовка». У різних групах цей вид дозвілля більш диференційований. Комп'ютерними іграми більше захоплюються хлопці – 29,0 % опитаних, а дівчата – лише 6 %.

Незначно зменшилася кількість бажаючих студентів читати книги й журнали, слухати музику, займатися спортом. При цьому, спортивні захоплення властиві переважно юнакам. Дівчата ж удвічі частіше, аніж хлопці, на дозвіллі читають книги, газети та журнали. Якщо порівнювати юнаків і дівчат, то можна казати, що юнаків більше приваблює двір, дівчаток – дискотека. Однак, якщо порівняти популярність дискотек у жителів різних типів поселень, то виявляється, що основними відвідувачами дискотек є сільська та селищна

молодь. Для юних жителів міст цей різновид дозвілля зовсім не популярний: 3,8 % опитаних у місті проти 27,9 % на селі. Такий розподіл пояснюється тим, що клубні дискотеки на селі є єдиними місцями дозвілля, на відміну від міста.

Опитування показало, що частина студентів (16,5 %) проводить вільний час або на природі з батьками чи друзями, або (12,3 %), відвідуючи різні гуртки й секції в навчальному закладі, відвідують бібліотеку лише 5 % опитуваних, самостійно займаються спортом та фізичною культурою тільки 11 %.

Серед причин, чому студенти не відвідують ніяких спортивних секцій та гуртків, можна виділити чотири основні: – не дозволяють батьки; – немає в місті; – не вистачає часу; – ніякі гуртки не цікавлять. Порівнюючи результати, бачимо, що найбільше часу студенти хочуть приділяти та приділяють телевізору й комп'ютеру, які захоплюють їхню увагу, відволікають від інших пізнавальних, творчих і корисних справ, водночас часто викликають агресивні або депресивні стани.

Відповіді студентів засвідчують, що більшість із них не задоволена тим, як вони проводять вільний час і бажають змінити це, але в них відсутній досвід, як це зробити, і нема вміння організувати власний час, що не дає їм змоги зробити своє дозвілля цікавим. Уміння ефективно використовувати вільний час для свого особистісного й творчого розвитку засвідчує про дозвілєву культуру людини.

Все вище сказане дозволяє зробити висновок, що дозвілля є сприятливим ґрунтом для випробування студентами своїх творчих потреб і можливостей. У процесі дозвілля набагато простіше формувати поважне ставлення до себе, навіть особисті недоліки краще долаються завдяки дозвільній активності. Саме на дозвіллі людина проявляє себе як вільна індивідуальність.

Література:

1. Вишняк А. И. Культура молодежного досуга / А. И. Вишняк. – Киев : [б. и.], 1988.
2. Пелех Л. Р. Формування особистості майбутнього вчителя у системі масових виховних заходів ВНЗ / Л. Р. Пелех. – К. : [б. в.], 2001.
3. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах : підручник / І. В. Петрова. – К. : Кондор, 2005. – 408 с.
4. Половеня Д. И. Роль свободного времени в процессе творческой самореализации личности / Д. И. Половеня // Природа, человек, культура: проблемы гармонии : материалы науч. конф. – Мн. : Белорус. гос. ун-т культуры, 2003. – С. 442–446.
5. Путіловська Н. Б. Формування особистості студентів в умовах вільного часу / Н. Б. Путіловська // Збірник наукових праць. – Вип. 20. Т.1 : Педагогічні науки / за заг. ред. В. Д. Будака, О. М. Пехоти. – Миколаїв : МДУ, 2008. – С. 165.
6. Савченко О. Від людини освіченої – до людини культури / О. Савченко // Рідна школа. – 1996. – № 5–6. – С. 3